

Latvaenergia Oy
Myllykoskentie 2 A, 92910 TAVASTKENKÄ
1838749-3

Päätös Tukes 10351/03.01/2024

Asia

Latvaenergia Oy:n Pyhännällä sijaitsevan biokaasulaitoksen (jatkossa tuotantolaitos) vaarallisten kemikaalien laajamittaisen käsittelyn ja varastoinnin lupa.

Kohde

Yrityksen tiedot: Latvaenergia Oy (1838749-3)
Kohteen sijaintiosoite: Puhdistamontie 8, 92930, PYHÄNTÄ
Kiinteistötunnukset: 630-402-47-1
Kohde ei sijaitse pohjavesialueella
Biokaasulaitokselta lähtevä biometaanin / maakaasun jakeluputkisto on luvitettu erillisessä lupaprosessissa, Tukes 7511/03.02.00/2024.

Päätös

Latvaenergia Oy saa toteuttaa lupahakemuksessa esittämänsä biokaasulaitoksen sillä ehdolla, että se noudattaa tässä päätöksessä kuvattuja toimia onnettomuuksien ehkäisemiseksi ja toimii muulta osin hakemuksessa esitetyllä tavalla. Tuotantolaitos on toiminnan laajuudeltaan lupalaitos.

Vaaralliset kemikaalit

Vaarallisia kemikaaleja saa varastoida laitoksella enintään liitteenä olevan kemikaaliluettelon mukaiset määrät. KemiDigi-järjestelmässä vahvistetun kemikaaliluettelon tunniste on 16304.

Konsultointivöhyke

Tuotantolaitoksen ympäristön maankäytön konsultointivyöhyke on 200 metriä. Konsultointivyöhyke määritellään kohteen kiinteistön rajasta. Kunnan kaavoitusviranomaisen tulee pyytää konsultointivyöhykkeellä tapahtuvista kaavamuutoksista ja merkittävämmästä rakentamisesta lausunto Tukesilta ja pelastuslaitokselta.

Tarkastus

Tuotantolaitoksella tulee suorittaa Tukesin toimesta käyttöönottotarkastus hyväksyttyä ennen toiminnan aloittamista. Toiminnanharjoittajan tulee pyytää tarkastusta Tukesilta hyvissä ajoin ennen suunniteltua toiminnan aloittamista. Laitoskokonaisuuden käyttöönottotarkastus voidaan suorittaa useassa osassa. Toiminnanharjoittajan tulee varata käyttöönottotarkastustilaisuuteen tarvittavat asiakirjat päätöksen ehtojen todentamiseksi.

Käytön aikana Tukes tekee kohteeseen määräaikaistarkastuksen 5 vuoden välein. Tarkastustiheyttä voidaan säätää tarkastuksilla tehtyjen havaintojen perusteella. (VNa 685/2015 28 §)

Toiminnan kuvaus

Latvaenergia Oy:n Pyhännän biokaasulaitoksella käsitellään maataloudesta sekä elintarviketeollisuudesta tulevia syötteitä enintään 19900 tonnia vuodessa. Syötteitä otetaan vastaan sekä lietteinä että kuivabiomassana ja ne varastoidaan syötteiden ominaisuudet huomioiden joko katettuihin lietealtoiin, katettuun komponenttivarastoon tai laakasiiloihin (loosit). Syötteet pumpataan tai siirretään pyöräkuormaajalla esikäsittelyyn, johon sisältyy mm. murskausta ja syötesekoksen homogenisointia. Esikäsittelystä syöteseos pumpataan biokaasureaktoreihin.

Raakabiokaasua varastoidaan kahden biokaasureaktorin yläosassa sijaitsevassa kaasutilassa sekä erillisessä 5000 m3 kaasukuvussa. Tuotettu raakabiokaasu kuivataan ja siitä suodatetaan epäpuhtaudet. Kaasu johdetaan joko jalostukseen, CHP-yksikköön tai soihstupolttimelle poltettavaksi. Biokaasuvarastojen painetta ja täyttöastetta mitataan jatkuvasti ja järjestelmä ohjaa ylijäämäkaasun automaattisesti soihdulle. CHP-yksikössä raakabiokaasusta tuotetaan lämpöä ja sähköä laitoksen omiin tarpeisiin. Jalostukseen ohjattava kaasu jalostetaan biometaaniksi, se hajustetaan ja pumpataan maanalaiseen biometaanin / maakaasun siirtoputkeen läheisellä teollisuusalueella hyödynnettäväksi. Biometaanin ei varastoida laitosalueella, jalostuslaitteistossa olevien määrien lisäksi.

Päätöksen ehdot

1. Laitokselle nimetään kemikaalien käytönvalvoja (ja tarvittaessa sijainen), joka on osoittanut pätevyytensä Tukesin järjestämässä kokeessa. (L 390/2005 29 §, VNa 685/2015 12 §)
2. Asiattomien pääsy laitoksen alueelle estetään joko rakenteellisin toimenpitein tai toiminnan luonteeseen nähden riittävän tehokkaalla muulla tavalla. (L 390/2005 16 §, VNa 856/2012 62 §)
3. Kemikaalien käsittely- ja varastointitilat varustetaan turvallisen käytön ja onnettomuustilanteisiin varautumisen edellyttämällä merkinnöillä. (L 390/2005 13 §, VNa 856/2012 58 §)
4. Laitoksella on oltava ennakkohuolto- ja kunnossapito-ohjelma, joka kattaa vaarallisten kemikaalien käsittelyyn ja varastointiin tarkoitettujen laitteistojen (esim. prosessilaitteet, säiliöt) toimintakunnon sekä hälytysjärjestelmien ja turvalaitteiden toimivuuden säännöllisen varmistaminen. Tehdyistä tarkastuksista, testauksista ja toimenpiteistä pidetään kirjaa. (L 390/2005 12 §, VNa 856/2012 63 §)
5. Laitoksen vaarallisten kemikaalien käsittelyyn ja varastointiin laaditaan ohjeistukset. Ohjeistusten tulee kattaa toimintatavat laitoksen operoinnissa ja huoltotoimenpiteissä, mahdollinen yksintyöskentely huomioiden. Ohjeistuksissa tulee huomioida vaarallisten kaasujen (mm. rikkivety, hiilidioksidi) esiintymisen mahdollisuus ja varmistaa turvallisuus töissä, joissa näitä kaasuja voi esiintyä (erityisesti laitteistojen huoltojen tai avausten yhteydessä). Ohjeistuksissa tulee olla kuvattuna toimintatavat mm. polttoöljysäiliöiden täyttötapahtumissa ja mahdollisten vuotojen torjunta. Toiminnanharjoittajan tulee valvoa, että henkilökunta ja autonkuljettajat toimivat ohjeiden mukaisesti. (L 390/2005 11 §, VNa 856/2012 64 §)
6. Laitoksella työskenteleville (mm. käyttö- ja huoltohenkilökunta) annetaan riittävästi koulutusta vaarallisten kemikaalien käsittelystä ja toiminnasta poikkeustilanteissa. Laitoksen alueella työskenteleville (ml. autonkuljettajat) annetaan riittävät tiedot toiminnasta, siihen liittyvistä vaaratekijöistä ja niihin varautumisesta siinä laajuudessa kuin turvallinen toiminta sitä heidän tehtävissään edellyttää. (L 390/2005 11 §, VNa 856/2012 64 §)
7. Vaarallisen kemikaalin putkistot (mm. laitoksen sisäiset biokaasuputkistot) on suunniteltava ja valmistettava vähintään painelaitesäädösten mukaisen I-luokan putkiston tasoa vastaavasti. Tästä toiminnanharjoittajalla tulee olla esittää käyttöönottotarkastuksella putkiston valmistajan laatima vaatimustenmukaisuusvakuutus. (VNa 856/2012 47 §)
8. Tuotantolaitoksen sähkölaitteistolle tulee käyttöönottotarkastuksen lisäksi teettää varmennustarkastus. Tarkastuspalveluita tarjoavat valtuutetut tarkastajat ja tarkastuslaitokset. (<https://tukes.fi/asiointi/rekisterit-ja-patevyydet/sahko-ja->

- hissit). Toiminnanharjoittajan tulee varata tarvittavat dokumentit laitoksen käyttöönottotarkastukselle. (L 1135/2016 43, 45-46 §, VNa 1434/2016 4-9 §)
9. Prosessiriskinarvioinneissa tunnistetut tekniset turvalaitteet / turvatoiminnot (esim. varoventtiilit, kaasunilmaisimet) on toteutettava ja testattava ennen laitoksen käyttöönottoa. Käyttöönottotarkastuksessa on Tukesille esitettävä testausta koskeva dokumentaatio. (L 390/2005 10, 12 §, VNa 856/2012 63 §)
 10. Tuotantolaitoksen biokaasuputkistot ja muut prosessilaitteet suojataan törmäysestein, mikäli ne voivat vaurioitua ulkoisen voiman johdosta. (L 390/2005 10, 12-13 §)
 11. Polttoöljyn purkupaikka tulee sijoittaa kestopäällystetylle alueelle ja toteuttaa siten, että mahdolliset säiliöauton purun tai työkoneiden tankkauksen yhteydessä tapahtuvat polttoöljyvuodot saadaan pidätettyä. Purkupaikan / tankkauspisteen kestopäällysteen tulee muodostaa allastus, jonka tilavuus on vähintään 1 m³ ja joka voidaan sulkea polttoöljysäiliön täyttötilanteissa esimerkiksi sulkuventtiilillä. Hyväksyttäviä ratkaisuja polttoöljysäiliöiden ja näiden täyttöpaikkojen vuotojenhallintaratkaisuksista on kuvattu mm. Tukesin oppaassa "Kemikaalivuotojen ja sammutusjätevesien hallinta". (L 390/2005 10, 13 §, VNa 856/2012 51-52 §)
 12. Laitokselle laadittuun räjähdysuojausasiakirjaan tulee täydentää asiakirjan liitteet, kuten tilaluokituspiirustus ja laiteluettelo. (L 390/2005 41–44 §, VNa 856/2012 65 §, VNa 576/2003)
 13. Sisäiseen pelastussuunnitelmaan tulee täydentää laitoksen sisäisen pelastusorganisaation yhteystiedot sekä muut tarpeelliset tiedot ennen toiminnan aloittamista, esim. pelastuslaitoksen hyökkäystiet, kokoontumispaikka, pelastuskalusto, paloilmoitinjärjestelmän tiedot, pohjapiirustukset, viemäriverkoston piirustukset. (L 390/2005 28 §, VNa 685/2015 17 §, liite V)

Päätöksen perustelut

Tuotantolaitoksesta aiheutuvat riskit ja näihin varautuminen

Toiminnanharjoittaja on arvioinut tuotantolaitoksella mahdollisia riskejä, jotka liittyvät kemikaalien käsittelyyn ja varastointiin. Tunnistettuihin riskeihin liittyen on tarvittaessa määritetty toimenpiteitä, joilla katsotaan, että riskitasoa saadaan madallettua hyväksyttävälle tasolle.

Tuotantolaitoksen merkittävimmät riskit liittyvät biokaasun mahdollisiin vuotoihin biokaasureaktoreista, kaasuvälikameroista, kaasun käsittelylaitteistosta tai putkiyhteyden liitännöistä ja tästä aiheutuvaan tulipalo- ja räjähdysvaaraan. Toiminnanharjoittaja on mallintanut onnettomuuksien vaikutusalueita Tukesin ohjeistus huomioiden. Hakemuksen yhteydessä on mallinnettu soihdun

lämpösäteilyvaikutuksia, kaasuväestön vuodosta tai biokaasun jalostusyksikön jälkeisen laipan vuodosta aiheutuvan räjähdysvaarallisen tilan ulottumista sekä kaasuväestön räjähdysvaarallisuudesta aiheutuvia painevaikutuksia. Mallinnetut vaikutusalueet on huomioitu laitoksen toimintojen sijoittelussa mm. siten, että laitteistojen vuodosta aiheutuvat räjähdysvaaralliset tilat eivät ulotu soihdun tai laitoksen ulkopuolella kulkevaan sähkölinjaan. Hakemuksen mukaan merkittävimmät onnettomuusvaikutukset liittyvät kaasuväestön räjähdysvaarallisuuteen (huomautuspalo), josta arvioidaan aiheutuvan maksimissaan 2,5 kPa ylipaine. Laitosalueen ulkopuolelle ei arvioida aiheutuvan merkittäviä onnettomuusvaikutuksia missään mallinnetussa onnettomuusskenaariossa.

Kaasuväestöt muodostuvat reaktoreissa ja erillisessä kaasuväestössä kaasutiivien kalvojen alapuolelle. Kaasutiiviin kalvon yläpuolella on vielä erillinen väli-ilmatila, jonka avulla kaasuväestö pysyy muodossaan ja väestön paine suunnitteluarvojen puitteissa. Kaasuväestöjen uloin kerros ja väli-ilmatila toimivat säätösuojana sekä suojana ulkoisia rasitteita vastaan. Kaasua sisältävät laitteistot on varustettu ulkoilmaan johtavilla varoventtiileillä ylipaineen varalta. Laitoksella on käytössä turvasoihtu, jossa voidaan poikkeustilanteissa hallitusti polttaa biokaasua.

Laitoksella on arvioitu ja luokiteltu räjähdysvaaralliset tilat ja näissä olevat laitteistot on suunniteltu kyseisiin tiloihin soveltuviksi. Biokaasua käsittelevien laitteistojen sisätiloissa on kiinteät kaasunilmaisimet vuotojen havaitsemiseksi. Ilmaisimet hälyttävät syttyvän kaasun pitoisuuksista hälytysvaloin ja tekstiviestillä. Lisäksi ilmaisimet on kytketty laitoksen automaatiojärjestelmään ja ilmaisimen hälyttäessä automaatiojärjestelmä tehostaa kyseisen tilan ilmanvaihtoa ja sulkee kaasun pääsulkuventtiilin. Kaasun sulkuventtiilit ohjautuvat sähkökatkotilanteessa mekaanisesti kiinni.

Hakemuksessa on tunnistettu mahdollisuus terveydelle vaarallisten kaasujen muodostumiseen prosessissa ja henkilöstön altistumiseen kaasulle (mm. metaani, hiilidioksidi, rikkivety). Hakemuksessa on kuvattu henkilöstön varautumista vaarallisille kaasulle altistumista vastaan esim. huoltotoimenpiteiden aikana. Laitoksen henkilöstöllä on käytössään kannettavat kaasunilmaisimet laitteistoissa työskentelyn yhteydessä.

Biokaasulaitoksen syötteet, prosessoitavat mädätteet ja mädätysjännökset eivät ole vaaralliseksi luokiteltuja kemikaaleja, joten ne ovat kemikaaliturvallisuuslain (L 390/2005) soveltamisalan ulkopuolella. Toiminnanharjoittajan mukaan laitoksen merkittävimmät paloskenaariot liittyvät biokaasun vuotoilanteisiin. Biokaasun arvioidaan palavan nopeasti loppuun ja kun huomioidaan, että kaasulaitteistojen yhteydessä on minimaalaisesti palavia materiaaleja, on arvioitu että kaasupaloissa ei ole tarvetta vesisammutukselle. Toiminnanharjoittajan mukaan sammutusjätevesiä

syntyisi lähinnä rakennuspalojen sammuttamisessa, mihin käytettäisiin sammutusvettä. Muodostuvien sammutusjätevesien määrä arvioidaan vähäiseksi. Toiminnanharjoittajan mukaan mahdollisesti muodostuvat sammutusjätevedet ohjautuisivat hulevesiviemäreiden tai murskepihan kautta sadevesipumppaamoon, jossa on sulkuventtiili ennen purkuputkea sammutusjätevesien keräämistä ja hallintaa varten.

Kaavoitus, viranomaisten lausunnot ja kuuleminen

Tuotantolaitos sijoittuu tontille, jonka voimassa olevat yleiskaavamerkinnot ovat T-1 (Teollisuus- ja varastoalue), M (Maa- ja metsätalousvaltainen alue) ja ET (Yhdyskuntateknisen huollon alue). T-1 -alueen kaavamääräyksissä mainitaan erikseen kiertotaloustoiminta, biokaasulaitokset ja muu bioenergian tuotantotoiminta. Tuotantolaitoksen sijoittamisesta suunnitellulle alueelle on haettu kunnalta Maankäyttö- ja rakennuslain (MRL) 171 § mukaista poikkeamislupaa. Pyhännän kunnanhallitus on myöntänyt sijoittamiselle poikkeamisluvan (kunnanhallitus 15.01.2024 § 8, 124/10.03.00.03/2022). Tukes katsoo, että tuotantolaitoksen sijoittaminen suunnitellulle alueelle on mahdollista, kunnanhallituksen poikkeamislupapäätös sekä tuotantolaitoksen toiminnan laajuus ja toiminnasta aiheutuvat vaarat huomioiden.

Lupahakemuksesta pyydettiin lausuntoa Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitokselta ja Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskukselta. Lisäksi pelastuslaitokselta pyydettiin lausuntoa laitoksen sisäisestä pelastussuunnitelmasta. Pelastuslaitos toimitti lausunnon 30.10.2024 ja ELY-keskus toimitti lausunnon 22.10.2024. Pelastuslaitos toteaa lausunnossaan, että kohteen räjähdysvaara-asiasakirja ja sisäinen pelastussuunnitelma olivat vielä hieman keskeneräisiä, mutta valmiiden osioiden osalta asianmukaiset. Dokumentit tulee laatia valmiiksi keskeneräisiltä osin ennen laitoksen käyttöönottoa. Pelastuslaitos toteaa lausunnossaan myös, että laitoksen kokoontumispaikka on syytä siirtää pelastustieltä hieman sivummalle. Kokoontumispaikka voi sijaita kyseisellä alueella, mutta sen tulisi sijaita kulkuväylän ulkopuolella. Pelastuslaitoksen lausunto sisäiseen pelastussuunnitelmaan liittyen on huomioitu kohdassa "Johtopäätökset sisäisestä pelastussuunnitelmasta" ja muu lausunto on huomioitu tämän päätöksen ehdossa 12.

ELY-keskus toteaa lausunnossaan seuraavaa: "Haapaveden kaupungin ympäristöterveyslautakunnan myöntämässä ympäristöluvan 5.5.2024 lupamääräyksessä 1 on tarkennettu, että laitoksella saa käsitellä ainoastaan maatalouden ja elintarviketeollisuuden sivuvirtoja. Syötemäärään sisältyvät myös nurmimassat. Käsiteltävien syötteiden keskinäiset määräsuhteet voivat vaihdella, mutta yhteismäärä saa olla enintään 19 990 tonnia vuodessa. Tällöin laitoksen lupa-

asiassa on toimivaltainen viranomainen ollut kunnan ympäristönsuojeluviranomainen. Lisäksi ELY-keskus toteaa, että laitoksen toiminnassa on varauduttava häiriötilanteisiin ja muihin poikkeuksellisiin tilanteisiin ennakolta ja niiden hallitsemiseksi on oltava ajantasainen toimintasuunnitelma. Toimintasuunnitelman on perustuttava riskinarviointiin ja suunnitelmassa on oltava toimintaohjeet ympäristövahinkojen minimoimiseksi." ELY-keskuksen lausunnossaan esiin tuomat asiat on huomioitu Tukesin lupakäsittelyssä ja lupaehdoissa siltä osin, kun ne kuuluvat Tukesin toimivaltaan. Hakemuksesta annetut lausunnot on välitetty tiedoksi toiminnanharjoittajalle.

Hakemuksesta ei jätetty muistutuksia tai annettu mielipiteitä kuulemisvaiheessa.

Johtopäätökset sisäisestä pelastussuunnitelmasta

Sisäisestä pelastussuunnitelmasta pyydettiin lausuntoa pelastusviranomaiselta. Pelastusviranomainen toi lausunnossaan esiin, että sisäinen pelastussuunnitelma oli vielä hieman keskeneräinen, mutta valmiiden osioiden osalta asianmukainen. Sisäistä pelastussuunnitelmaa tulee ennen laitoksen käyttöönottoa vielä täydentää tämän päätöksen ehdossa 13 kuvatuilta osin. Muilta osin Tukes katsoo, että sisäinen pelastussuunnitelma täyttää Valtioneuvoston asetuksen 685/2015 17 § vaatimukset.

Lupahakemuksen käsittely

- Hakemuksen vastaanottaminen, 20.09.2024
- Lisätietojen vastaanottaminen, 23.09.2024
- Lausunnon pyytäminen, 23.09.2024
- Täydennyksen pyytäminen, 23.09.2024
- Täydennyksen vastaanottaminen, 23.09.2024
- Kuuleminen, 24.09.2024
- Lausunnon vastaanottaminen, 22.10.2024, Pohjois-Pohjanmaan ELY
- Lausunnon vastaanottaminen, 29.10.2024, Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue, Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitos
- Täydennyksen pyytäminen, 09.12.2024
- Täydennyksen vastaanottaminen, 10.12.2024
- Lisätietojen vastaanottaminen, 10.12.2024

Hakemus käsiteltiin Tukesissa VNa 685/2015 8 § mukaisena lupahakemuksena.

Käsittelymaksu

Päätösmaksu 2900 €. Valtion talous- ja henkilöstöhallinnan palvelukeskus (Palkeet) lähettää laskun hakijalle. (Työ- ja elinkeinoministeriön asetus Turvallisuus- ja kemikaaliviraston maksullisista suoritteista 1283/2021)

Muutoksenhaku

Valitusoikeus päätöksestä määräytyy vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetun lain (390/2005) 127a §:n perusteella. Tähän päätökseen tyytymätön saa hakea muutosta hallinto-oikeudelta oheisen valitusosoituksen mukaisesti 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Päätöstä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta, jollei muutoksenhakuviranomainen toisin määrää. (L 390/2005 126 §)

Sovelletut säädökset

Laki vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta (390/2005)
Valtioneuvoston asetus vaarallisten kemikaalien käsittelyn ja varastoinnin valvonnasta (685/2015)
Valtioneuvoston asetus vaarallisten kemikaalien teollisen käsittelyn ja varastoinnin turvallisuusvaatimuksista (856/2012)
Valtioneuvoston asetus räjähdyskelpoisten ilmaseosten työntekijöille aiheuttaman vaaran torjunnasta (576/2003)

Lisätietoja päätöksestä

Ylitarkastaja Miska Perkkiö, 029 505 2090, miska.perkkio@tukes.fi

Voimassaolo

Toistaiseksi

Esittelijä: Miska Perkkiö, Ylitarkastaja

Ratkaisija: Timo Talvitie, Johtava asiantuntija

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti. Allekirjoittajan henkilöllisyyden ja allekirjoituksen ajankohdan voi varmistaa allekirjoitusta klikkaamalla ja asiakirjan aitous voidaan todentaa sähköisesti. Jos asiakirjaa muutetaan jälkikäteen, allekirjoitus ei ole enää kelvollinen. Sähköinen asiakirja on alkuperäiskappale, eikä allekirjoituksen

oikeellisuutta voi varmistaa paperitulosteesta. Alkuperäisen sähköisen asiakirjan voi tarvittaessa pyytää Tukesin kirjaamosta.

Liitteet

Latvaenergia Oy Pyhäntä kemikaaliluettelo 16304.pdf

Tiedoksi

Pyhännän kunta
Pohjois-Suomen AVI/ työsuojelu
Pohjois-Pohjanmaan ELY
Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitos

VALITUSOSOITUS

1. MITEN VALITUS TEHDÄÄN

Valitus on tehtävä kirjallisesti. Valituksessa pitää olla seuraavat asiat ja asiakirjat:

- hallinto-oikeus, jolle valitus osoitetaan (toimivaltainen hallinto-oikeus ilmoitettu jäljempänä)
- päätös, johon haetaan muutosta, liitteineen; alkuperäisenä tai jäljennöksenä
- muutokset, joita valittaja päätökseen vaatii, ja niiden perustelut
- tieto siitä, mihin valitusoikeus perustuu, jos valituksen kohteena oleva päätös ei kohdistu valittajaan
- valittajan nimi, asuinkunta, puhelinnumero, postiosoite ja muu mahdollinen osoite, johon oikeudenkäyntiin liittyvät asiakirjat voidaan lähettää
- tiedoksisaantitodistus tai muu tieto valitusajan alkamisesta
- valitusosoitus

Valituksen voi laatia valittajan puolesta myös laillinen edustaja tai asiamies. Tällöin on ilmoitettava lisäksi laatijan nimi, asuinkunta, postiosoite ja puhelinnumero. Valittajan, laillisen edustajan tai asiamiehen on allekirjoitettava valituskirjelmä.

2. MINKÄ AJAN KULUESSA VALITUS TEHDÄÄN

Valitusaika on 30 päivää. Ajan laskeminen alkaa tiedoksisaantipäivää seuraavasta päivästä. Tiedoksisaantipäivä lasketaan seuraavasti:

- Jos päätös on lähetetty postitse saantitodistusta vastaan, tiedoksisaantipäivä ilmenee todistuksesta. Saantitodistus liitetään valitusasiakirjoihin.
- Jos päätös on postitettu tavallisena kirjeenä, sen katsotaan tulleen tiedoksi seitsemän (7) päivän kuluessa postituspäivästä, jollei muuta ilmene
- Jos päätös on toimitettu tiedoksi muulla tavalla esim. saantitodistusta vastaan jollekin muulle henkilölle kuin päätöksen saajalle (sijaistiedoksianto), katsotaan päätöksen saajan saaneen päätöksen tiedoksi kolmantena päivänä saantitodistuksen osoittamasta päivästä.
- Jos päätös on annettu tiedoksi julkisella kuulutuksella Tukesin verkkosivuilla, tiedoksisaannin katsotaan tapahtuneen seitsemäntenä päivänä päätöksen ja kuulutuksen julkaisemisajankohdasta.

3. MITEN VALITUS TOIMITETAAN PERILLE

Valituksen voi toimittaa hallinto-oikeudelle henkilökohtaisesti, postitse maksettuna postilähetyksenä taikka asiamiestä tai lähettiä käyttäen. Ahvenanmaan hallintotuomioistuinta lukuun ottamatta valituksen voi tehdä myös hallinto- ja erityistuomioistuinten sähköisessä asiointipalvelussa osoitteessa:
<https://asiointi.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet>.

Postittaminen tapahtuu lähettäjän vastuulla. Valituksen on saavuttava hallinto-oikeudelle virka-aikana ennen 30 päivän valitusajan päättymistä, jotta valitus voidaan tutkia.

4. OIKEUDENKÄYNTIMAKSU

Valittajalta peritään hallinto-oikeudessa oikeudenkäyntimaksu 270 €. Oikeudenkäyntimaksua ei peritä, jos hallinto-oikeus muuttaa valituksen kohteena olevaa päätöstä valittajan eduksi. [Tuomioistuinmaksulaissa](#) (1455/2015) on erikseen säädetty muistakin tapauksista, joissa maksua ei peritä.

5. MINNE VALITETAAN

Pohjois-Suomen hallinto-oikeus, PL 189 (käyntiosoite Torikatu 34-40), 90101 Oulu

